

KOMISJONI OTSUS,**4. veebruar 2014,****Hispaania elektritariifide kohta: jaotusettevõtted, SA.36559 (C 3/07) (endine NN 66/06), mida on rakendanud Hispaania***(teatavaks tehtud numbri C(2013) 7743 all)***(Ainult hispaaniakeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

(2014/457/EL)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles teinud huvitatud isikutele ettepaneku esitada oma märkused eelnimetatud sätete kohaselt ⁽¹⁾ ja võttes neid märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

MENETLUS

- (1) 27. aprilli 2006. aasta kirjas esitasid ettevõtjad Céntrica plc ja Céntrica Energía S.L.U. (edaspidi ühiselt „Céntrica“) komisjonile kaebuse seoses reguleeritud elektritariifidega, mida Hispaania rakendas aastal 2005.
- (2) 27. juuli 2006. aasta kirjas küsis komisjon Hispaania ametiasutustelt eelnimetatud meetme kohta teavet. Komisjon sai kõnealuse teabe 22. augusti 2006. aasta kirjas.
- (3) 12. oktoobril 2006 registreeriti juhtum teatamata abina (juhtum NN 66/2006).
- (4) 9. novembri 2006. aasta kirjas küsis komisjon Hispaania ametiasutustelt meetme kohta täiendavaid selgitusi. Hispaania ametiasutused vastasid 12. detsembri 2006. aasta kirjas.
- (5) 24. jaanuari 2007. aasta kirjas teatas komisjon Hispaania ametiasutustele, et on otsustanud algatada meetme suhtes Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetluse.
- (6) Komisjoni otsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽²⁾. Komisjon tegi huvitatud isikutele ettepaneku esitada meetme kohta oma märkused.
- (7) Hispaania esitas oma tähelepanekud 26. veebruari 2007. aasta kirjas.
- (8) Komisjon sai märkuseid järgmistelt huvitatud isikutelt: Galicia piirkonna valitsus (23. märtsi 2007. aasta kiri), Céntrica (26. märtsi 2007. aasta ja 3. juuli 2007. aasta kirjad), ACIE — sõltumatute energiatarnijate ühendus (26. märtsi 2007. aasta kiri), Astuuria piirkonna valitsus (27. märtsi 2007. aasta kiri), AEGE — intensiivsete energiakasutajate ühendus (2. aprilli 2007. aasta kiri), Asturiana de Zinc — AZSA (3. aprilli 2007. aasta kiri), Ferroalántica — metallitootja (3. aprilli 2007. aasta kiri), Alcoa (3. aprilli 2007. aasta kiri), UNESA — Hispaania elektritööstuse ühendus (25. aprilli 2007. aasta kiri), ENEL Viesgo (26. aprilli 2007. aasta kiri), Iberdrola (26. aprilli 2007. aasta kiri), Union Fenosa Distribución (27. aprilli 2007. aasta kiri), Hidrocantábrico Distribución Eléctrica (27. aprilli 2007. aasta kiri), Endesa Distribución Eléctrica (27. aprilli 2007. aasta kiri).

⁽¹⁾ ELT C 43, 27.2.2007, lk 9.⁽²⁾ Vt joonealune märkus 1.

- (9) 15. mai 2007. aasta ja 6. juuli 2007. aasta kirjadega edastas komisjon huvitatud isikute märkused Hispaania ametiasutustele, kellele anti võimalus reageerida; nende märkused saadi 2. augusti 2007. aasta kirjaga.
- (10) Céntrica esitas lisateavet 1. juuni 2007. aasta, 28. augusti 2007. aasta, 4. veebruari 2008. aasta ja 1. märtsi 2008. aasta kirjades.
- (11) 30. juuli 2009. aasta, 19. märtsi 2010. aasta, 6. oktoobri 2011. aasta, 12. aprilli 2012. aasta, 31. augusti 2012. aasta, 4. veebruari 2013. aasta ja 17. juuli 2013. aasta kirjades küsis komisjon Hispaania ametiasutustelt eelnimetatud meetme kohta täiendavaid selgitusi. Ametiasutused vastasid 5. oktoobri 2009. aasta, 26. aprilli 2010. aasta, 7. detsembri 2011. aasta, 12. juuni 2012. aasta, 18. oktoobri 2012. aasta, 11. veebruari 2013. aasta ja 4. oktoobri 2013. aasta kirjadega.
- (12) 19. aprillil 2013 jagati juhtum kahte ossa: juhtum SA.21817 (C3/07, endine NN 66/06), mis käsitleb abi elektri lõppkasutajatele, ning juhtum SA.36559 (C3/07, endine NN 66/06), mis käsitleb abi elektri jaotusettevõtetele. Käesolevas otsuses käsitletakse ainult abi elektri jaotusettevõtetele.

MEETME ÜKSKASJALIK KIRJELDUS

HISPAANIA ELEKTRISÜSTEEM 2005. AASTAL

Vahetegemine reguleeritud ja reguleerimata tegevuste vahel

- (13) 27. novembri 1997. aasta seadusega 54/1997 (*Ley del Sector Eléctrico* — „LSE“) kehtestatud õigusraamistikus, mis on Hispaania elektrisüsteemi alustala, tehakse põhimõtteliselt vahet reguleeritud ja liberaliseeritud tegevuste vahel.
- (14) Elektri tootmine, import, eksport ja jaetarnimine on liberaliseeritud tegevused, s.o tegevused, millega ettevõtjad võivad vabalt turutingimustel tegeleda ning mille üle riik ei rakenda ranget regulatiivset kontrolli näiteks hindu või tarnetingimusi kontrollides.
- (15) Sellele vastandina on jaotamine, transport ning turuoperaatori⁽³⁾ ja süsteemioperaatori⁽⁴⁾ tegevused täielikult riiklikult reguleeritud. Need tegevused on tavaliselt igas elektrisüsteemis riiklikult reguleeritud, kuna operaatoritel, kes neid teostavad, on *de facto* ja *de jure* monopol ning ilma regulatsioonita puuduksid operaatoritel igasugused piirangud konkurentsieeskirjade rikkumisel ja nad saaksid küsida tavalisest turuhinnast kõrgemaid monopolistlikke hindu.

Ainult jaotamine ja tarnimine reguleeritud tariifidega

- (16) 2005. aastal hõlmas jaotamine Hispaania elektrisüsteemis kolme liiki reguleeritud tegevust. Esimene neist oli ainult jaotamine. Ainult jaotamine hõlmab elektri edastamist jaotusvõrkude kaudu tarbimiskohtadesse ning on alternatiivsete võrkude puudumisel monopol. Teine tegevus hõlmab teatavaid jaotamisega tihedalt seotud kommertslikke haldustegevusi, näiteks arvestite lugemist, lepingute sõlmimist, arvete esitamist, klienditeeninduse pakkumist jmt. Kolmas reguleeritud tegevus 2005. aastal oli reguleeritud tariifiga tarnimine ning see oli antud seaduse alusel jaotusettevõtetele lisaks nende peamisele ettenähtud tegevusele (elektri jaotusvõrkude haldamine ja neile juurdepääsu pakkumine)⁽⁵⁾. Pärast 2009. aastal lõpuleviidud reformi ei tegele jaotusettevõtted enam reguleeritud tariifidega elektri tarnimisega.
- (17) Jaotusettevõtetele nõuti seadusega, et nad ostaksid reguleeritud klientide varustamiseks vajaliku elektri organiseeritud hulgiturul („börsil“) päevahinnaga (marginaalne süsteemi hind või „börsihind“) või otse taastuvenergia tootjalt⁽⁶⁾ ning müüksid seejärel elektrit kehtiva reguleeritud tariifiga lõpptarbijatele.

⁽³⁾ Turuoperaator (OMEL) tegeleb elektri ostu- ja müügittehingutega hulgiturul.

⁽⁴⁾ Süsteemioperaator (*Red Eléctrica de España*) vastutab elektri tarnekindluse tagamise ning tootmis- ja transpordisüsteemi koordineerimise eest.

⁽⁵⁾ Kuningliku dekreediga 281/1998 artiklis 11 määratletakse jaotamist kui „[tegevust], mille peamine eesmärk on elektrienergia piisavate kvaliteedinõuete põhine edastamine transpordivõrgust tarbimiskohtadesse ning elektrienergia reguleeritud hindadega müük kasutajatele või jaotusettevõtetele.“

⁽⁶⁾ Niinimetatud „erikava“ tootjad. „Erikava“ on sisendtariifi süsteem: jaotusettevõtted (ja edastussüsteemi operaator) on kohustatud ostma enda vastutusosal asuvate kõlblike koostootmis- või taastuvenergiajaamade kogu toodangu riigi poolt kehtestatud kulupõhise hinna alusel.

Jaotusettevõtete roll süsteemi finantsvahendajatena

- (18) 2005. aastal kehtis lõppkasutajatele koguni 25 erinevat reguleeritud tariifi olenevalt tarbimise mahust, tarbimise profiilist ja/või tarbimise otstarbest ning võrguühenduse pingest. Samal ajal rakendati veel üheksat reguleeritud võrgule juurdepääsu tasu vabaturu lõppkasutajatele — samuti ühenduse pinge ja teiste omaduste alusel ⁽⁷⁾. Vabaturul maksid lõppkasutajad võrgule juurdepääsu tasusid tarnijatele, kes kandsid need edasi jaotusettevõtetele. Reguleeritud turul olid võrgule juurdepääsu tasud hõlmatud kõikehõlmava reguleeritud tariifiga, mida lõppkasutajad maksid jaotusettevõtetele (need olid *sisse arvestatud*). Alates 2005. aastast on Hispaania teinud reguleeritud tariifide süsteemis muudatusi. Viimane muudatus tehti 2013. aastal, kui Hispaania võttis vastu uue elektrisektori õigusraamistiku (seadus 24/13), mis sisaldab muu hulgas jaeturuhindade reguleerimise reformi. Hispaania kuulutas välja, et kõnealust uut seadust ja selle rakendussätteid hakatakse kohaldama 2014. aastal.
- (19) Integreeritud reguleeritud tariifide ja võrgule juurdepääsu tasude tasemeid otsustati korraga terveks aastaks ette, tavaliselt enne aasta N-1 lõppu, kuid neid võis ka aasta jooksul kohandada ⁽⁸⁾. Iga-aastaste tariifi tõstmiste suhtes kohaldati siiski ülempiiri ⁽⁹⁾. Põhimõtteliselt määrati kõikide tariifide ja tasude tasemed prognooside alusel eesmärgiga tagada sel viisil, et nende rakendamisel tulenevad reguleeritud tulud oleksid piisavad, et katta kõik elektrisüsteemi reguleeritud kulud. Kõnealused süsteemi reguleeritud kulud hõlmasid 2005. aastal integreeritud tariifidega elektritarne kulusid, elektri ostmise kulusid eritoetuskavade (taastuvad energiaallikad, koostootmine jmt), transpordi- ja jaotamiskulusid, nõudluse haldamise meetmeid, täiendavaid elektritootmise kulusid Hispaania saartel, sõetoetust, eelmiste aastate puudujääke jmt.
- (20) Hispaania regulatsiooni ülesehituses olid jaotusettevõtted (ja on siiani) süsteemi peamised finantsvahendajad. Jaotusettevõtted tegelesid kogu reguleeritud tariifisüsteemi tuluga, s.o võrgule juurdepääsu tasude ning integreeritud tariifide tuluga. Seda tulu, millele osutatakse ühiselt kui „makstav tulu” (*ingresos liquidables*), kasutati kõigi süsteemi reguleeritud kulude katmiseks. Puudusid reeglid, millega oleks eraldatud mõni konkreetne tulude kategooria või selle osa mõnele konkreetsele kulude kategooriale või selle osale. Seega ei olnud näiteks võrgule juurdepääsu tasude tulud ei täielikult ega osaliselt eraldatud taastuvatest energiaallikatest saadud elektri või Hispaania saartel elektri tootmise suuremate kulude toetamisele.
- (21) Kontode kontrollimine ja heakskiitmine leidis aset Hispaania regulaatori *Comisión Nacional de Energía* (edaspidi „CNE”) otsese kontrolli all tehtava arveldusprotsessi raames. Ka jaotusettevõtete hüvitamine (ainult jaotamisega seotud tegevuste eest) tuletati makstavast tulust pärast kõigi teiste kulude mahaarvestamist.

Jaotusettevõtted vs tarnijad ja vastavad hinnad

- (22) Seega tegutses Hispaania elektri jaeturul 2005. aastal kaht eristatavat tüüpi ettevõtteid: jaotusettevõtted, kes olid kohustatud reguleeritud tariifidega müüma, ning tarnijad, kes müüsid vabalt läbiräägitavatel tingimustel. Ajaloolistel põhjustel on Hispaania jaotusettevõtted osa vertikaalselt integreeritud kontsernidest (turgu valitsevad operaatorid), mis on traditsiooniliselt käitanud jaotusvõrke konkreetsetes geograafilistes piirkondades ning on vahetunud ainult tulenevalt varasematest ühinemistest ja konsolideerimistest. Reguleeritud turul müüsid jaotusettevõtted integreeritud tariifidega, milles ei tehtud vahet energia hanke ja võrgule juurdepääsu kuludel.
- (23) Tarnijad võivad kuuluda kas vertikaalselt integreeritud kontsernidesse (millel on tüüpiliselt eraldiseisvad tootmis-, jaotus- ja tarneüksused) või olla uued turulesisenejad. Uued turulesisenejad ei oma sageli enda tootmisvõimsust ning tegutsevad ainult jaeturul. Üks selline uus tulija on Céntrica. Vabaturul müüsid tarnijad hindadega, mis pidid katma võrgule juurdepääsu tasu (mida makstakse jaotusettevõtetele), energia hankimise kulud (energia hankimise kulud hulgiturul või vertikaalselt integreeritud äriühingu puhul enda tootmiskulud) ja „turustusmarginaali”, mis hõlmab muid kulusid (turustuskulud, IT-süsteemid, arvete esitamine jmt), ning investeeritud kapitali tasu.

⁽⁷⁾ 30. detsembri kuninglik dekreet 2392/2004, millega kehtestatakse 2005. aasta elektritariifid, Hispaania ametlik väljaanne nr 315, lk 42766, I lisa.

⁽⁸⁾ LSE artikli 12 lõikega 2 nähti ette, et elektritariife kehtestatakse põhimõtteliselt üks kord aastas, kuid neid võib aasta jooksul kohandada.

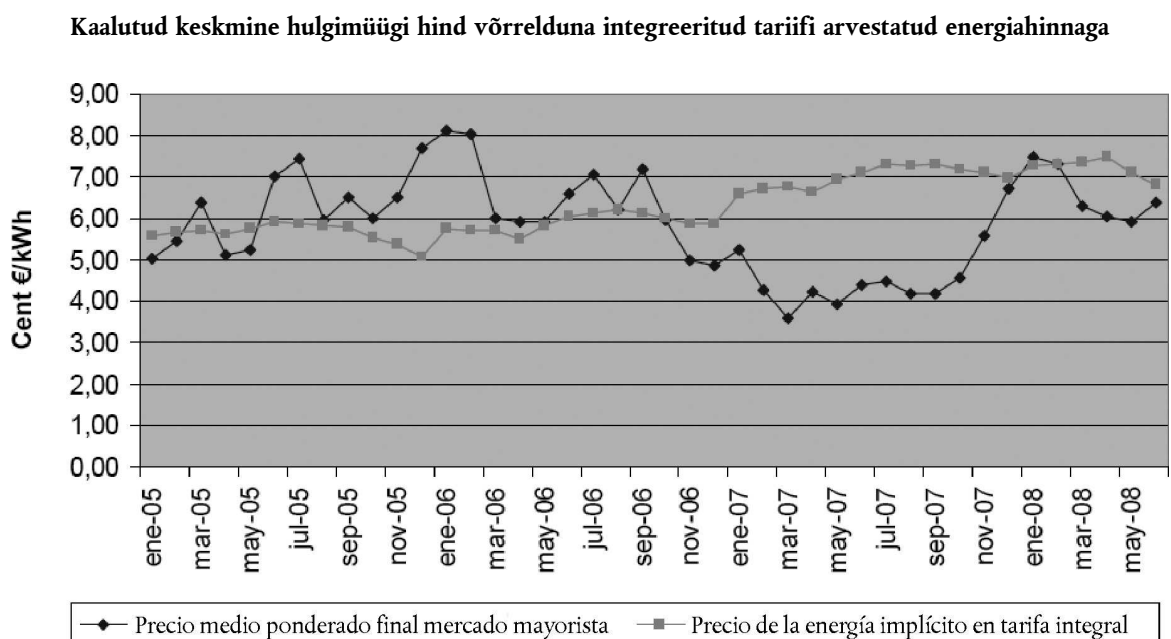
⁽⁹⁾ Kuningliku dekreediga 1432/2002 artikli 8 kohaselt ei tohtinud keskmine tariif suureneda rohkem kui 1,40 % võrra (aastate võrdluses), samas kui üksikartariifid tohtisid suurened ainult protsendimäära võrra, mis arvutati 0,60 %-na keskmise tariifi tõusust (kokku 2 %).

- (24) 2005. aastal tähendas vaba ja reguleeritud turu koosseksisteerimine ning eriti lõppkasutajate võimalus nende kahe vahel vabalt ümber lülitada seda, et reguleeritud tariifid toimisinid võrdlushinnana (või *de facto* ülempiirina) vabaturu hindade jaoks. Seega võiks tarnija tegutseda konkreetses turusegmendis kasumlikult ainult juhul, kui seal on olemas „positiivne turustumarginaal” ehk teiste sõnadega teatav ruum jaehinna — käesoleval juhul reguleeritud tariifi, millele tarbijal õigus on — ning tarbijate teenindamisel tekkivate üldkulude vahel.

2005. aasta tariifi puudujääk

- (25) 2005. aastal ei loonud kehtestatud reguleeritud tariifide ja võrgule juurdepääsu tasude tase piisavalt tulusid, et võimaldada süsteemil nõuda sisse kõik tagantjärele terve aasta kohta dokumenteeritud kulud. 2005. aasta lõpliku arveldamisel, mida CNE viib läbi aasta lõpus, tuvastati 3 811 miljoni euro suurune puudujääk. See ei olnud esimene kord, kui arveldamine näitas puudujääki, kuigi 2005. aasta puudujäägi suurus oli pretsedenditu. Väiksemaid puudujääke oli registreeritud 2000., 2001. ja 2002. aastal.
- (26) Muu hulgas alahindas valitsus elektri tegelikke hankekulusid. Kui üldjoontes arenes lõppkasutajate elektritarbimine nii reguleeritud kui ka vabaturul 2005. aastal nii, nagu detsembris 2004 ennustati, viisid rida ettenägematud hinnatõuse aasta jooksul hulгимүүги hinnad 2005. aastal tasemele EUR 62,4/MWh, võrreldes 2004. aasta EUR 35,61/MWh-ga, mille tulemusel 2005. aasta keskmine hulгимүүги hind oli EUR 59,47/MWh. Kõnealuse hinnatõuse põhjuste seas on ebatavaliselt kuiv aasta, mis vähendas hüdroelektri tootmist 55 %, naftahindade tõus, heitkogustega kauplemise süsteemist tasuta saadud CO₂ heitkoguste turuhinna mõju edasikandumine, ning SKP kasvu ületav energianõudluse kasv.
- (27) Hispaania regulaator CNE juhtis tähelepanu, et keskmiselt ei kajastanud integreeritud tariifid 2005. aastal kõiki tarnekulusid, eriti energia hulgiturult ostmise kulu. Nimelt olid, nagu alljärgneval graafikul näidatud, ainult viiel kuul 2005. aasta jaanuarist veebruarini ja seejärel taas 2005. aasta aprillist juunini keskmistes integreeritud reguleeritud tariifidesse arvestatud energiahinnad alla elektri hulgituru keskmiste hindade. Oktoobrist 2006 kuni detsembrini 2007 oli aga olukord vastupidine: selle 14-kuulise perioodi vältel langesid keskmised hulгимүүги hinnad järsult allapoole keskmistes integreeritud reguleeritud tariifidesse arvestatud energiahindu, oluliselt rohkem võrreldes 2005. aasta seitsme kuuga, kui hulгимүүги hinnad olid integreeritud tariifidesse arvestatud hindadest kõrgemad.

Graafik 1

- (28) Veel üks oluline tegur, mis süsteemi üldiseid kulusid suurendas, oli kõrge taastuenergia tootmise toetuste tase. Nimelt võisid taastuenergia tootjad valida otsese osaluse elektri börsil (pool). 2005. aastal oli see võimalus eriti atraktiivne ning seetõttu osales börsil oodatust rohkem taastuenergia tootjaid, mis suurendas süsteemi kulusid. Lisaks sellele olid energiakulude otsetoetused erikavade raames (taastuvad energiaallikad, koostootmine) toodetud elektrile, mida ei müüdnud börsil, ning mis kanti arvepidamisse reguleeritud kuludena, 2005. aastal 2 701 miljonit eurot, mis oli 2004. aastaga võrreldes 5,75 % rohkem. Võrdluseks — süsteemi transpordi- ja jaotuskulud moodustasid 2004. aastal 4 142 miljonit eurot, 2005. aastal 4 410 miljonit eurot ja 2006. aastal 4 567 miljonit eurot.

Puudujäägi eelrahastamiseks vastu võetud mehhanism

- (29) Puudujäägi kujunemine ei jäänud märkamata. Juba 2005. aasta märtsis, kui sai selgeks, et tariifi puudujääk on tekkimas, nägid Hispaania ametiasutused kuningliku dekreetseaduse 5/2005⁽¹⁰⁾ artikliga 24 ette, et elektrisüsteemi kulude ja tulude vahelise puudujäägi katmiseks vajalikud summad peavad kandma Hispaania viis suurimat „õigustatud elektrikommuunalettevõtjat“, mis tähendab neid, kellel oli õigus saada luhtunud kulude kompensatsiooni⁽¹¹⁾ järgmiste protsendimäärade alusel:

— Iberdrola, S.A.: 35,01 %;

— Unión Eléctrica Fenosa, S.A.: 12,84 %;

— Hidroeléctrica del Cantábrico; S.A.: 6,08 %;

— Endesa, S.A.: 44,16 %;

— Elcogás, S.A.: 1,91 %

- (30) Negatiivne bilanss luhtunud kulude kontrol annaks sissenõudmisõiguse, mis tähendaks äriühingute õigust nõuda tulevikus tulusid elektritarbijatelt. Äriühingutel oli võimalus neid õiguseid väärtpaberistada ja turul müüa. Kõnealused äriühingud, välja arvatud Elcogás S.A., on vertikaalselt integreeritud kontsernide emaaettevõtjad, mis tavaliselt tegutsevad elektri tootmisektoris, ning jaotusüksuste kaudu jaotussektoris. Kuningliku dekreetseaduse 5/2005 artiklis 24 sätestatu kohaselt näivad kõnealuse viie äriühingu — ja mitte teiste Hispaania elektriturul tegutsevate äriühingute — 2005. aasta tariifi puudujäägi eelrahastamiseks määramise aluseks olnud motiivid ja kriteeriumid olevat nende õigus saada luhtunud kulude hüvitust, mitte aga näiteks nende tegevus jaotussektoris. Elcogás S.A. oli ja on jätkuvalt ainult elektri tootmisega tegelev äriühing⁽¹²⁾. Sarnaselt on Hispaania hilisemate aastate elektrisüsteemi puudujäägi eelrahastamiseks määratud kas kontserni emaaettevõtja (nt Endesa S.A., Iberdrola S.A.) või selle tootmisüksuse (Endesa Generación S.A., Iberdrola Generación S.A. kuningliku dekreetseadusega 6/2009), kuid mitte kunagi jaotusüksuse (s.o Endesa Distribución Eléctrica, S.L., mis on 2005. aasta reguleeritud tariifide süsteemi raames elektri jaotamise eest vastutanud täielikult teise ettevõtja omanduses olnud tütar-ettevõtja).

- (31) 2006. aasta juunis tegid Hispaania ametiasutused otsuse 2005. aasta puudujäägi elektritarbijatelt sissenõudmise korra kohta reguleeritud tariifide abil. Kuningliku dekreediga 809/2006⁽¹³⁾ sätestasid Hispaania ametiasutused, et 2005. aasta puudujäägi (või täpsemalt viiele valitud kommunaalettevõtjale antud sissenõudmisõigused) maksavad kinni tarbijad 14,5 aasta jooksul nii integreeritud kui ka juurdepääsu tariifidele lisatud spetsiaalse lisamaksu kaudu. Kõnealune lisamaks, mida arvutatakse aastase summana, mida on vaja 2005. aasta puudujäägi nüüdispuhasväärtuse lineaarseks sissenõudmiseks 14,5 aasta jooksul, määrati 2006. aastaks tasemele 1,378 % integreeritud tariifist ning 3,975 % juurdepääsu tariifist. Rakendatavaks intressimääraks valiti 3 kuu Euribori intressimäär.

⁽¹⁰⁾ 11. märtsi 2005. aasta kuninglik dekreetseadus 5/2005 kiireloomuliste reformide kohta, et edendada tootlikkust ja parandada riigihankeid. Hispaania ametlik väljaanne, 14.3.2005, lk 8832.

⁽¹¹⁾ Luhtunud kulud on kahju, mida turgu valitsevad elektripakkujad kannavad lootusetute investeeringute tõttu, mis on tehtud enne liberaliseerimist. Komisjon andis nõusoleku selliste kulude katmiseks kompenseeriva riigiabi andmisele lähtuvalt luhtunud kulude meetoodikas visandatud kriteeriumidest (komisjoni teatis luhtunud kuludega seotud riigiabi analüüsimise meetoodika kohta) 6. augusti 2001. aasta kirjas SG(2001) D/290869. 25. juulil 2001 juhtumis NN 49/99 tehtud otsusega andis komisjon Hispaaniale nõusoleku anda kuni 2008. aastani luhtunud kulude kompensatsiooni samadele äriühingutele, kellel paluti eelrahastada 2005. aasta puudujääki.

⁽¹²⁾ Aastaaruanne 2005, Elcogás SA, kättesaadav aadressil <http://www.elcogas.es/images/stories/3-principales-indicadores/1-datos-economico-financieros/esp2005.pdf>

⁽¹³⁾ 30. juuni 2006. aasta kuningliku dekreediga 809/2006 (millega muudetakse elektritarifi alates 1. juulist 2006) esimene lisasäte, Hispaania ametlik väljaanne 156, 1.7.2006.

- (32) Kõnealust lisamaksu käsitati „eriotstarbeliselt eraldatud maksena” (*cuota con destino específico*). Hispaania ametiasutused nägid ette, et 2005. aasta puudujäägi rahastamise maksest saadavad tulud kogutakse CNE poolt hallatavale hoiukontole. Seejärel kannaks CNE need vahendid üle sissenõudmisõiguste omanikele, s.o kommunaalettevõtjatele, kes rahastasid puudujääki, või ettevõtjatele, kes olid ostnud neilt hiljem sissenõudmisõigused, vastavalt igäihe poolt rahastatud puudujäägi osale.

Tariifipuudujäägi mõju Hispaania turule

- (33) 2005. aastal hangiti 37,49 % Hispaania elektrinõudlusest vabaturult. See kogus vastab suhteliselt väiksele tarbijate arvule; vaid 8,5 % tarbijatest ostis vabaturult, samal ajal kui 91,5 % jäi reguleeritud tariifide juurde (vähem kui 2004. aasta 97 %). Peamine vabaturul tegutsev kategooria oli kõrgepinge kliendid (eelkõige tööstustarbijad); 38,9 % neist olid seda võimalust kasutanud ning nende ostud moodustasid 2005. aastal kogu Hispaania mandriosa elektritarbimisest 29 %. Valdav enamik kodumajapidamistest ja väikestest madalpinge tarbijatest, kes võisid alates 2003. aastast vabaturule minna, ⁽¹⁴⁾ kasutasid endiselt reguleeritud tariife; 2005. aastal aga valis ka oluline osa neist vabaturu. 31. detsembril 2005 oli vabaturul üle 2 miljoni tarbija (2004. aastal 1,3 miljonit).
- (34) 2005. aasta reguleeritud tariifidega keskmiselt võimaldatud hinnaelist tuleks siiski käsitada paralleelselt tarbijate naasmisega reguleeritud turule, kuigi mõningase ajalise nihkega. Nagu tabelis 2 allpool on näidatud, suurenes 2005. aastal vabaturu kaudu varustatavate tarbijate hulk, kuid see vähenes 2006. aastal, mis tõi nende protsendi (8,15 %) tasemele, mis saavutati 2005. aasta esimesel poolel. Sarnaselt jätkus 2005. aasta esimeses pooles 2004. aasta detsembris ilmnunud vabaturul ostvatele lõppkasutajatele tarnitava energia koguse langus. Kuigi see peatus oluliselt 2005. aasta juunist septembrini, jätkus see 2005. aasta detsembris ja kogu 2006. aasta vältel.

Tabel 2

Tarnekohtade ja energia osa vabaturul (protsendina koguturust) 2004–2006

Elekter	2004				2005				2006			
	Märts	Juuni	Sept.	Dets.	Märts	Juuni	Sept.	Dets.	Märts	Juuni	Sept.	Dets.
Protsendina (%9 tarnekohtadest)	1,53	2,82	4,21	5,73	7,42	9,42	10,37	10,66	10,20	9,28	8,86	8,15
Protsendina (%) energiast	29,30	33,60	36,19	33,57	33,15	35,34	41,39	37,41	29,38	27,10	25,74	24,87

Allikas: CNE aruanne „Nota Informativa sobre los suministros de electricidad y gas natural en los mercados liberalizados, actualización 31 de diciembre de 2006”.

- (35) Kuigi tarnijate kantud kahjude mõju oli 2005. aasta keskpaigaks, kui hulgmüügi hinnad hakkasid märkimisväärselt tõusma, juba tunda, ei saanud tarnelepinguid kohe lõpetada. Seetõttu olid vabaturu tarnijad, eriti sellised, kellel ei olnud tootmisvõimsust ja kes pidid elektrit hulgiturult ostma, sunnitud valima, kas teha alla vabaturu tingimuste pakkumisi, mis vastaksid reguleeritud tariifidele, hoolimata kahjumi võimalusest, või küsida tegelikke hankekulusid kajastavat kõrgemat hinda, kaotades seeläbi turuosa.

OTSUS ALGATADA ELI TOIMIMISE LEPINGU ARTIKLI 108 LÕIKE 2 KOHANE MENETLUS

- (36) Komisjoni otsus algatada ametlik uurimismenetlus tugines järgmistele alustele.

⁽¹⁴⁾ Hispaania liberaliseeris elektrituru varem kui seda nõudsid 1996. ja 2003. aasta elektridirektiivid, mis nägid ette liberaliseerimise ajakava alates 1999. kuni 2004. aastani ettevõtetest lõppkasutajate jaoks (alustades suurimatega) ning kohustasid liberaliseerima kodumajapidamiste segmendi alles alates 1. juulist 2007.

- (37) Otsuses võrreldi erinevate kategooriate lõppkasutajate poolt makstud reguleeritud tariife hinnanguliste hindadega, mida nad oleksid pidanud maksta nende tariifide puudumisel vabaturul, ning leiti, et enamiku kasutajate kategooriate kasuks näis eelis olemas olevat. Väidetavat riigiabi lõppkasutajate kasuks käsitletakse eraldiseisvas otsuses juhtumis SA.21817 — reguleeritud elektritariifid: tarbijad.
- (38) Jaotusettevõtete kohta märgiti menetluse algatamise otsuses, et julgustades lõppkasutajaid tagasi reguleeritud turule minema võis süsteem anda kasu ka jaotusettevõtetele, kes näisid saavat oma reguleeritud tegevustelt garanteeritud kasumimarginaali. Näis, et see eelis on antud valikulisel jaotusettevõtetele, kuna nemad olid ainsad turuosalised, kellele võimaldati elektrit reguleeritud tariifidega müüa.
- (39) Otsuses leiti samuti, et süsteem sisaldas riigi vahendite ülekandmist, kuna puudujäägi tagasimaksmiseks kasutatav lisamaks on maksutaoline lõiv, mille tulud liiguvad enne lõppsaajatele suunamist läbi Hispaania regulaatori CNE (riigiasutus). Otsuses järeldati, et arvestades Euroopa Kohtu praktikat selles küsimuses tuleks vaadelda kõnealuseid summasid riigi vahenditena.
- (40) Arvestades, et nii suured lõppkasutajad kui ka jaotusettevõtted tegutsevad turgudel, mis on ELis tavaliselt konkurentsile ja kaubandusele avatud, järeldas komisjon menetluse algatamise otsuses, et kõik ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud kriteeriumid olid täidetud ning et meede oli riigiabi lõppkasutajate ja jaotusettevõtete kasuks.
- (41) Olles märkinud, et mitte ükski ELi toimimise lepingu artiklis 107 sätestatud eranditest ei olnud kohaldatav, hinnati menetluse algatamise otsuses, kas elektri pakkumist reguleeritud tariifidega võiks käsitada üldist majandushuvi esindava teenusena ning kas sellele võiks seetõttu kohalduda ELi toimimise lepingu artikli 106 lõikes 2 sätestatud erand. Menetluse algatamise otsuses öeldi, et elektrisektoris on liikmesriikide oma äranägemise järgi talitamise ruum avaliku teenuse kohustuste kehtestamisel piiratud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/54/EÜ (mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ) („elektridirektiiv”) ⁽¹⁵⁾ sätetega. Elektridirektiiv nõuab, et liikmesriigid kehtestaksid universaalteenuse kohustuse (sealhulgas konkreetselt õigus saada varustatud mõistlike hindadega) ainult kodumajapidamistele ja väikeettevõtjatele ⁽¹⁶⁾. Otsuses järeldati, et eespool osutatud direktiivi arvesse võttes ei saa elektri reguleeritud tariifidega pakkumist keskmise suurusega ja suurettevõtjatele — vastandina kodumajapidamiste ja väikeettevõtjate varustamisele — käsitada üldist majandushuvi esindava teenusena selle ranges tähenduses.
- (42) Komisjon väljendas seega tõsist kahtlust selles osas, kas muudele ettevõtjatele peale väikeettevõtjate ning jaotusettevõtete rakendatud reguleeritud tariifide riigiabi elemente võiks pidada siseturuga kokkusobivaks.

HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (43) Komisjoni ettepanek esitada põhjaliku uurimise algatamise otsuse kohta märkuseid tõi palju vastuseid suurtelt tööstustarbijatelt, jaotusettevõtetelt, sõltumatutelt tarnijatelt ja Hispaania autonoomsete piirkondade valitsustelt. Käesolevas uuritakse ainult jaotusettevõtete positsiooni seisukohast olulisi märkuseid.

SÕLTUMATUTE TARNIJATE MÄRKUSED

- (44) Märkuseid saadi Céntricalt ja ACIE-lt, sõltumatute energiatarbijate ühenduselt. Nende väited ja järeldused on suures osas samad ja neid käsitletakse koos.
- (45) Céntrica vastus keskendub peamiselt väidetavale elektri jaotusettevõtetele antud riigiabile. Céntrica juhib tähelepanu, et 2005. aastal oli keskmine hulgiturult elektri ostmise maksumus peaaegu 70 % suurem kui prognoositud keskmine hankekulu, mis oli arvestatud valitsuse poolt kuningliku dekreediga 2329/2004 määratud integreeritud tariifidesse.

⁽¹⁵⁾ ELT L 176, 15.7.2003, lk 37.

⁽¹⁶⁾ 2003. aasta elektridirektiivi artikli 3 lõikes 3 on sätestatud: „Liikmesriigid tagavad, et kõikidele kodutarbijatele ja, kui liikmesriigid seda vajalikuks peavad, väikestele ettevõtetele (st. ettevõtted, millel on kuni 50 töötajat ja mille aastakäive või bilansimaht ei ületa 10 miljonit eurot) osutataks universaalteenust, mis tähendab, et neil on õigus saada oma territooriumil kindlaksmääratud mahus elektritarneid mõistliku, hõlpsasti ja selgelt võrreldava ning läbipaistva hinnaga. Universaalteenuse osutamise tagamiseks võivad liikmesriigid kindlaks määrata viimasena vastutava tarnija.”

- (46) Tulenevalt sellest lahknevusest prognoositud ja tegelike kulude vahel ei olnud süsteemist saadud tulu kulude katmiseks piisav — peamiselt seetõttu, et jaotusettevõtete poolt elektri ostmiseks makstud hind oli kõrgem kui reguleeritud tariif, millega nad seda müüma pidid. Seega kandsid jaotusettevõtted oma arvepidamisse puudujäägi. Hispaania ametiasutuste poolt tulupuudujäägi katmiseks vastu võetud mehhanismi tulemusel (mis seisnes selles, et kõlblikelt tootjatel nõuti puudujäägi eelrahastamist hilisema hüvitamise nõude vastu) jäid jaotusettevõtete kontod tasakaalu ning riik *de facto* tasakaalustas nende kahjumid.
- (47) Vabaturu tarnijatele nähti ette teistsugune kohtlemine — kuigi ka nemad kandsid sarnaseid kahjumeid. Céntrica ja ACIE sõnade kohaselt kehtisid vabaturu tarnijate jaoks jaotusettevõtete sarnased hankekulud ⁽¹⁷⁾. Peale selle olid nad *de facto* seotud valitsuse poolt iga klientide kategooria jaoks kehtestatud integreeritud tariifi tasemega, kuna vastasel korral ei oleks nad tõenäoliselt suutnud meelitada uusi kliente või säilitada olemasolevaid. Eriti juhib ACIE tähelepanu sellele, et 2005. aasta alguses sõlmisid tema liikmed lepinguid valitsuse hulгимүүги hindade prognooside alusel ning et hiljem pidid nad neist lepingutest kinni pidama, kuigi need ei osutunud kasumlikuks. Selle tulemusel kandsid sõltumatud tarnijad kahjumit. Erinevalt jaotusettevõtetest ei tasakaalustanud aga riik sõltumatute tarnijate kahjumeid. Céntrica hindab, et 2005. aastal kandis ta kahju 10 miljonit eurot. ACIE väitel olid mitu tarnijat, nende seas Saltea Comercial, Electranorte, CYD Energia ja RWE, sunnitud turult lahkuma.
- (48) ACIE ja Céntrica väitel kahjustas jaotusettevõtete kahjumi hüvitamine konkurentsi, tekitas diskrimineerimist sõltumatute tarnijate suhtes ning seda oleks tulnud käsitada riigiabina. Lisaks arvamusele, et kahjumi hüvitamine on iseenesest eelis, esitas Céntrica väite, et valitsevad turuosalisel (vertikaalselt integreeritud ettevõtjad) võiksid säilitada oma turuosa ja vältida kahjumit, ärgitades kliente lülituma oma kahjumit tootvatelt tarneüksustelt jaotusüksustele, mis saaksid asjakohasel juhul hüvitist.
- (49) ACIE ja Céntrica hinnangul oli turgu valitsevatele ettevõtjatele antud eelis „spetsiifiline”, s.o valikuline, kuna rahastamis- ja hüvitamismehhanism tõi kasu konkreetselt jaotusettevõtetele, andes neile vabaturu tarnijatega võrreldes rahalise ja konkurentsieelise. Céntrica väitis, et jaotusettevõtete ja vabaturu tarnijate vaheline vahetegemine oli puhtalt formaalne, kuna mõlemad kategooriad võistlesid samal turul (elektri jaemüüjad), mõlemad mõjutasid integreeritud tariifid (kas seeläbi, et need olid seadusega kehtestatud või seeläbi, et need toimisid *de facto* turuhindade ülempiirina) ning mõlemad hankisid elektrit sama hinnaga ja kandsid samu kahjusid.
- (50) Céntrica arvates ei olnud jaotusettevõtete eeliskohtlemine õigustatud ühegi elektrisüsteemi loogika ja ülesehitusega seonduva põhjusega ning seda ei saaks lugeda ka üldist majandushuvi esindava teenuse hüvitamiseks. Céntrica arvates rikkus süsteem elektridirektiivi mitte ainult puudujäägiga seotud korra diskrimineeriva olemuse tõttu, vaid ka seetõttu, et tarbijad jäeti ilma õigusest läbipaistvatele hindadele ja tariifidele ⁽¹⁸⁾. Kuna osa 2005. aasta eest makstavast elektrihinnast lükati edasi järgmistele aastatele, ei olnud rakendatavad lõpphinnad tarbijatele läbipaistvad.
- (51) Céntrica on seisukohal, et puudujäägi korruga võimaldatud valikuline eelis tõi kasu mitte ainult jaotusettevõtetele, vaid ka vertikaalselt integreeritud ettevõtjatele, millesse need kuulusid. Céntrica hinnangul tuleks vaadelda vertikaalselt integreeritud kontserni riigiabi eeskirjade kohaldamisel ühe ettevõtjana. Céntrica väidab, et Hispaania süsteem võimaldas tootvatel äriühingutel tõsta hulgiturul hindu ja saada jätkuvalt kasumit. Sellises olukorras oli kontsernidel ühishuvi säilitada turuosa, millega nende jaotusüksused arvestasid. Seetõttu tuleks vaadelda riigiabi saajatena ka vertikaalselt integreeritud kontserne.

JAOTUSETTEVÖTETE MÄRKUSED

- (52) Märkuseid saatsid UNESA (jaotusettevõtteid esindav ühendus), Iberdrola Distribución, Union Fenosa Distribución, Enel Viesgo Distribución ning Endesa Distribución. Nende märkused on suures osas kattuvad ja neid käsitletakse koos.
- (53) Jaotusettevõtted (keda esindab UNESA) teevad vahet ainult jaotamise/kommertslike haldustegevuste vahel, mida nad näevad üldist majandushuvi esindava teenusena, ning tarnivad reguleeritud tariifidega, mis ei hõlmanud nende hinnangul mingit riigiabi, kuna see ei andnud rahalist eelist.

⁽¹⁷⁾ Tarnijad ostsid samuti elektrit hulgiturult („börsilt”) ning kuigi teoreetiliselt oleksid nad saanud sõlmida kahepoolseid lepinguid tootjatega, ei olnud tootjatel (peamiselt vertikaalselt integreeritud kontsernid) tegelikult stiimulit niimoodi toimimiseks.

⁽¹⁸⁾ Vt direktiivi 2003/54/EÜ I lisa punkte b ja c.

- (54) Jaotusettevõtted tulevad meelde, et õiguslik kontekst, milles tarnijad ja jaotusettevõtted oma tegevusi ellu viisid, oli väga erinev; jaotusettevõtted olid kohustatud ostma reguleeritud tariifidega tarnimiseks elektrit konkreetsel viisil (kas börsilt või „erikavade” tootjatelt), samal ajal kui tarnijatel oli vabadus oma hindade üle läbi rääkida. Jaotusettevõtted ei saanud keelduda reguleeritud klientide varustamisest ega saanud meelitada muid kliente peale nende, kes valisid reguleeritud tariifid. Jaotusettevõtted ei saanud pakkuda ka kaasnevaid teenuseid, samal ajal kui tarnijad olid oma tarnetingimuste kehtestamisel vabad.
- (55) Alljärgnev tabel võtab kokku vabaturu tarnijate ja jaotusettevõtete erinevused elektri jaemüügil ⁽¹⁹⁾:

	Kohustus tarnida	Potentsiaalne turg	Energia ostmine
Tarnijad	Ei	Kõik Hispaania kasutajad	Mis tahes mehhanism
Jaotusettevõtted	Jah	Ainult nende võrkudesse ühendatud kasutajad	Börsi kaudu või erikavade tootjatelt
	Hulgistu hind	Müügihind	Kasumimarginaal
Tarnijad	Vaba	Vaba	Müügi­marginaal
Jaotusettevõtted	Börsihind või reguleeritud „erikava” hind	Reguleeritud tariifid	Kasumimarginaal puudub

- (56) Jaotusettevõtted järeldavad seega, et erinevat õiguslikku ja faktilist konteksti arvestades ei võistelnud vabaturu tarnijad mitte jaotusettevõtete­ga, vaid pigem reguleeritud tariifidega, mis toimisid turul võrdlushinnana.
- (57) Jaotusettevõtted väidavad, et elektri tarnimine tariifi alusel ei toonud neile kasumit ega mingit laadi eeliseid. Kui ainult jaotamise ja kommertsliku halduse eest saadav jaotusettevõtete tasu sisaldas kasumimarginaali, et hüvitada investeeritud kapitali, siis reguleeritud tariifidega tarnimise eest said jaotusettevõtted ainult hüvituse oma kulude eest ilma mingi kasumimarginaalita. Eelkõige tuginesid jaotusettevõtte „tunnustatud” kulud võrdlusperioodil elektri eest makstud kaalutud keskmisele hinnale. Teatavatel asjaoludel võisid need tunnustatud kulud olla madalamad kui jaotusettevõttele tegelikult tekkivad kulud. Kui reguleeritud müügitgevus andis ülejääki, ei jäänud vastavad summad jaotusettevõtetele, vaid eraldati arveldusprotsessi käigus süsteemi teiste üldkulude rahastamiseks. Riigi poolt tunnustatud summa võrdus elektri­hangete kaalutud keskmise hinnaga, korrutatuna iga jaotusettevõtte poolt transporditud energia kogusega, pärast korrigeerimist standardsete kahjumite arvestamiseks.
- (58) Veel väidavad jaotusettevõtted, et nad ei saanud mingit otsest ega kaudset rahalist kasu sellest, kui vabaturu kliendid tagasi reguleeritud tariifidele lülitusid, kuna nende tasustamine ainult jaotamise ja kommertsliku haldamise eest oli reguleeritud tariife kasutavate klientide arvust või tariifi alusel müüdava elektri kogusest täiesti sõltumatu.

— Esiteks, nagu eespool selgitati, oli reguleeritud tariifiga tarnimise eest ette nähtud ainult kulude hüvitamine.

— Teiseks oli ainult jaotamise eest hüvitamine sõltumatu ka reguleeritud tariife kasutavate klientide arvust, kuna see tugines „transporditud energia” mahule, mis hõlmas kogu jaotusettevõtte poolt võrgus transporditud elektrit olenemata sellest, kas energiat müüdi reguleeritud tariifidega või vabaturu hindadega.

⁽¹⁹⁾ Allikas: Iberdrola märkused kuupäevaga 26. aprill 2007.

- Kolmandaks oli ka kommertslike haldustegevuste hüvitamine sõltumatu reguleeritud tariife kasutavate klientide arvust, kuna seadus nägi ette maksed tulenevalt sõlmitud lepingute arvust (nii juurdepääsu tariifide kui ka reguleeritud tariifide osas) ning seega ei seondunud see reguleeritud tariife kasutavate klientide arvuga. Jaotusettevõtted olid igal juhul kohustatud haldama kõigi klientide taotlusi, näiteks ühenduse liigi vahetamist, lepinguid, juurdepääsu tariifide eest arвете esitamist, elektrikoguse arvestamist jmt olenemata tarne tüübist.
- (59) Seetõttu järeldavad jaotusettevõtted, et „hüvitust”, mida nad said seoses reguleeritud tariifidega tarnimisega, oleks tulnud vaadelda pigem nende summade tagasimaksmisena, mida nad olid kohustatud seaduse kohaldamisel ette maksma, või hüvitusena kahjude eest.
- (60) Iberdrola väidab konkreetselt, et juriidiliselt ja majanduslikult oleks vale omistada puudujääki jaotusettevõtetele. Elektri reguleeritud turult hankimisel tekkinud kulud olid omistatavad elektrisüsteemile, mitte jaotusettevõtetele, kes ainult rakendasid õigusaktide sätteid. Reguleeritud hindadega müümise tulu ei saanud kunagi jaotusettevõtete omaks, vaid kuulus elektrisüsteemile tervikuna ning seetõttu tuleks vaadelda reguleeritud hindadega „müüjana” elektrisüsteemi. Sedavõrd reguleeritud süsteemis nagu Hispaania süsteem ei oleks Iberdrola arvates mõistlik omistada regulatiivse süsteemi või tulevaste energiakulude prognoosimisel tehtud vigade põhjustatud rahalist tasakaalustamatust jaotusettevõttele.
- (61) Samuti juhib Iberdrola tähelepanu, et jaotusettevõtted ei saanud endale lisamaksu tulu, mis „eriotstarbeliselt eraldatud maksena” kanti kohe üle CNE poolt avatud hoiukontole ja läks puudujääki eelrahanud tootjatele.

ASTUURIA PIIRKONNA VALITSUSE MÄRKUSED

- (62) Astuuria piirkonna valitsuse märkused olid samad kui alljärgnevalt esitatud Hispaania valitsuse märkused, millele neis osutati.

HISPAANIA MÄRKUSED

- (63) Hispaania jääb seisukohale, et 2005. aasta reguleeritud tariifide süsteem ei sisaldanud riigiabi ei lõppkasutajatele ega ka jaotusettevõtetele. Nimelt on Hispaania seoses jaotusettevõtetega arvamusel, et hüvitust, mida nad said, on kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega *Altmarki* kohtuasjas ega kujuta seega endast riigiabi.

RIIGIABI OLEMASOLU

PÕHJUSLIKU SEOSE PUUDUMINE RIIGI TEGEVUSE JA PUUDUJÄÄGI VAHEL NING PUUDUJÄÄGI MITTEOMISTATAVUS RIIGILE

- (64) Hispaania väidab, et puudujääk ei ole omistatav riigile, kuna selle põhjustasid ennustamatud välised asjaolud, mitte aga riigi tahtlik kavatsus toetada teatavaid tegevusi.
- (65) Hispaania väidab, et riigi poolt määratud reguleeritud tariifidega tarned ei olnud 2005. aastal ELi õigusega välis- tatud. Seetõttu oli riigi regulatiivne sekkumine õiguslikult kehtiv, kuna see oli riikliku suveräänsuse väljendus. Üks sellistest suveräänsetest eesõigustest hõlmab tariifide määramist nii, et oodatavad kulud vastaksid oodatavale nõudlusele.
- (66) Jaotusettevõtted kogusid raha integreeritud ja juurdepääsu tariifide vormis ning kandsid seejärel osa sellisest tulust spetsiaalsetele kontodele (iga-aastaste tariifide dekreedis sätestatud protsendimäärade kohaselt). Pärast arvestasid nad maha elektri hanked börsilt ja „erikava” tootjatelt. Kui integreeritud ja juurdepääsu tariifidest saadud tulu ei katnud reguleeritud tegevuste kulusid, tekkis tariifi puudujääk.
- (67) Hispaania väidab, et 2005. aasta puudujäägi põhjustas lahknevus valitsuse elektri hulгимүүги hindade prognooside ning tegelike börsil registreeritud hindade vahel. 2005. aasta erakordselt kõrgeid hindu põhjustasid ennustamatud põhjused, mis moodustasid kokku vääramatut jõu (vt põhjendus 26).

- (68) Kuna väidetava riigiabi tekitanud sündmus oli prognoositust suurem hulgimüügi hindade kasv, ei saa väidetavat eelist omistada üheleegi õigusaktile. Isegi kui eeldada, et see eelis oli olemas, oleks selle põhjustanud riigi kavatsusega mitteseotud asjaolud. Vääramatü jõu esinemine murrab Hispaania hinnangul põhjusliku seose tariifide taseme määratud haldusotsuse ja riigiabi põhjustanud konkurentsieelise vahel. Isegi kui eeldada, et põhjusliku seose objektiivne tingimus oli täidetud, puuduks ikkagi riigipoolse kavatsuse (omistatavuse) subjektiivne tingimus.

RIIGI VAHENDITE PUUDUMINE

- (69) Hispaania väidab, et tariifid ei hõlmanud riigi vahendeid. Esiteks väidab Hispaania sellega seoses, et lisamaks ei ole „maks” Euroopa Kohtu maksutaolisi lõive käsitleva kohtupraktika tähenduses, kuna seda ei kogu riik ning see ei vasta üheleegi lõivule. Hispaania hinnangul on lisamaks tariifi lahutamatu osa ning oma olemuselt tariifiläänne. Seega on tariif erahind.
- (70) Teiseks ei kogunud vahendeid riik ning neid ei makstud riigi poolt määratud fondi. Tariife kogusid jaotajad, mitte riik, ning seega olid need erahinnad, mis tagasid osaliste võrdse hüvitamise (nagu nähakse ette LSEs). Need ei olnud ei maksud ega riiklikud hinnad. Riik ei hüvitanud midagi, kuna tegemist oli süsteemiga, mis nägi ette reguleerimata tegevustele turujõududest tuleneva hüvitamise ning reguleeritud tegevuste korral riigi poolt määratud juurdepääsu tariifidest tuleneva hüvitamise. Kuna sellises süsteemis puudub koormus riigi jaoks, ei saaks, lähtuvalt kohtuotsusest kohtuasjas *Slovan Neptune*,⁽²⁰⁾ riigi vahendid hõlmatud olla. Samuti ei liikunud kõnealused vahendid kunagi riigikassasse, neid ei nimetatud eelarveõigusaktides, nende suhtes ei kohaldatud Euroopa Kontrollikoja kontrolli ning neid ei saanud võlgnikelt sissenõudmise haldusmenetluse korras sisse nõuda. Elektrisüsteemile võlgnetavate summade suhtes ei kohaldatud riigile võlgnetavate summadele kohaldatavat intressimäära.
- (71) Hispaania rõhutab, et neid vahendeid haldas Hispaania regulaator CNE, kes toimis pelgalt raamatupidamisliku vahendajana. Hispaania ametiasutused juhivad tähelepanu, et komisjon oli oma 2001. aasta otsuses Hispaania luhtunud kulude kohta (SA NN 49/99) juba tuvastanud, et „vahendite liikumine CNE kaudu on sisuliselt raamatupidamisliku iseloomuga. CNE nimel olevale kontole kantavad vahendid ei olnud kordagi nimetatud asutuse omandis ning maksti kohe saajatele välja eelnevalt kindlaksmääratud summade kohaselt, mida CNE ei saanud kuidagi muuta”. Selle kaalutluse alusel jõudis komisjon järeldusele, et „ei olnud võimalust määrata, kas luhtunud kulude kava raames kehtestatud lõivu tulud olid riigi vahendid”.
- (72) Kolmandaks vaidlustab Hispaania komisjoni järelduse, nagu oleks jaotusettevõtete poolset reguleeritud müüki rahastatud „erimaksu” kaudu, mida pidid maksuma kõik Hispaania elektri lõppkasutajad. Hispaania hinnangul ei saanud jaotusettevõtteid mitte „riigipoolset rahastamist”, vaid põhjendatud ja õiglase tasu seadusest tuleneva ülesande eest, mida nad olid kohustatud täitma.
- (73) Peale selle olid jaotusettevõtteid, müües elektrit reguleeritud tariifidega ja ostes seda „börsil” tootjatelt, need, kes tekitasid puudujäägi (mis kaeti kuninglikus dekreetseaduses 5/2005 sätestatud eelrahastamise mehhanismiga), kuid tootjad — mitte jaotusettevõtteid — saavad tulu tariifile lisatud lisamaksust.

EELISE PUUDUMINE

- (74) Hispaania ei nõustu komisjoni esialgse järeldusega, et reguleeritud tariifid andsid jaotusettevõtetele majandusliku eelise.
- (75) Jaotusettevõtete korral vaidlustab Hispaania komisjoni järelduse, et tariifisüsteemid tagasid jaotusettevõtetele minimaalse kasumimarginaali. Hispaania väidab, et reguleeritud tariifidega tarnimine jaotusettevõtete poolt oli põhjendatud vajadusega tagada üldhuvi teenus ning et reguleeritud tegevuste tasustamine oli mõeldud katma ainult nende tegevustega seotud kohustuste täitmise kulusid.

⁽²⁰⁾ Euroopa Kohtu otsus ühendatud kohtuasjades C-72/91 ja C-73/91, punkt 21: „Vaadeldav süsteem ei püüa oma eesmärgi ega üldstruktuuri kaudu luua eelist, mis looks riigi jaoks täiendava koormuse”.

MÕJU PUUDUMINE LIIKMESRIIKIDE VAHELISELE KONKURENTSILE JA KAUBANDUSELE

- (76) Hispaania ametiasutuste hinnangul ei piiranud reguleeritud tariifidega tarnimiseks kohaldatavad regulatiivsed sätted elektritarnijate asutamisevabadust ning puudus Hispaania tarnijate eeliskohtlemine võrreldes teiste liikmesriikide tarnijatega.
- (77) 2005. aastal oli Pürenee poolsaare vastastikuse ühendamise võimsus nii väike, et tõeline energia siseturg puudus. Hispaania ametiasutused on seisukohal, et seda isolatsiooniolukorda arvestades oleks ebaproportsionaalne järeldada — nagu komisjon on teinud — et tariifil oli mõju liikmesriikide vahelisele konkurentsile ja kaubandusele.
- (78) Hispaania ametiasutused kinnitavad, et elektrit ei eksporditud Hispaaniast väljapoole ning et Hispaanias tegutsevad jaotusettevõtted ei müünud Hispaania energiat väljaspool riigi territooriumit. Teiselt poolt võis iga nõuetele vastav äriühing võtta osa jaotustegevusest võrdsetel alustel Hispaania ettevõtjatega ning saada sama juriidilise ja majandusliku kohtlemise osaliseks.
- (79) Hispaania on seisukohal, et tarnijad seevastu tegelesid vaba ja reguleerimata tegevusega. Neil olid sellest tulenevad riskid ja eelsed. Kõnealuste riskide võtmine tähendas nõustumist sellega, et teatavates ennustamatutes tingimustes ei pruugi nende jaotegevus kasumlikuks osutuda. Kasumlikkus taastuks sellegipoolest kohe, kui tariifid seda võimaldavad või erakorralised asjaolud kaovad.

ANALÜÜS ALTMARKI KOHTUASJA ALUSEL

- (80) Hispaania väidab, et 2005. aastal ei olnud reguleeritud tariifide olemasolu ELi õigusega vastuolus, kuna turu kõigile tarbijatele, kaasa arvatud kodumajapidamistele avamise tähtaeg oli 1. juuli 2007.
- (81) Hispaania hinnangul oli jaotusettevõtetele reguleeritud tariifidega tarnimisel tekkinud kulude katmine kooskõlas nelja *Altmarki* kohtuotsuse kriteeriumiga ning seetõttu ei kuulu see sekkumine riigiabi määratluse alla.
- (82) Esiteks on elektri tarnimine üldhuvi esindav teenus ning riik peab sekkuma, et vältida ühtse võrgu olemasolust (loomulik monopol) tulenevate valitsevate seisundite kuritarvitamist. Seega täidavad reguleeritud tegevustega tegelevad äriühingud avaliku teenuse kohustusi.
- (83) Teiseks kehtestati tariifide määramise parameetrid objektiivselt ja läbipaistvalt. Reguleeritud tegevuste tasustamine oli objektiivne ja läbipaistev. Jaotusturule oli võimalik siseneda ka teistel ELi ettevõtjatel.
- (84) Kolmandaks katsid reguleeritud tegevuste eest tehtavad maksed ainult avaliku teenuse kohustuse täitmise kulusid. Jaotusettevõtted võisid saada tagasimakseid ainult reguleeritud tegevustega seotud kulude eest.
- (85) Neljandaks näitavad tariifide määramise keerukas regulatiivne raamistik ja arveldamismenetlus, et tariifide süsteem tugines süsteemi kulude ja tulude ning elektri nõudluse põhjalikule analüüsile.
- (86) Kirjeldatud põhjustel järeldab Hispaania, et tariifisüsteem ei kujutanud endast riigiabi, kuna see oli kooskõlas *Altmarki* kohtuotsusega.

MEETME HINDAMINE

- (87) Käesoleva otsuse käsitlusala piirdub elektri tarnimisega jaotusettevõtete poolt suurtele ja keskmise suurusega ettevõtjatele reguleeritud tariifidega ning see ei hõlma muid jaotusettevõtete tehtavaid ja ainult jaotamisega seotud tegevusi. Viimatinimetatud tegevused on nii juriidiliselt kui ka rahaliselt täiesti sõltumatud reguleeritud tariifidega müügi tegevusest ning neid ei hõlma niikuinii menetluse algatamise otsus, mis tõstatas kahtlusi ainult seoses sellega, kas siseturuga sobib kokku väidetav eelis, mille said jaotusettevõtted tulenevalt reguleeritud tariifide madalast tasemest ja 2005. aasta puudujäägi hüvitamiseks ja tagasimaksmiseks võetud meetmetest.

RIIGIABI OLEMASOLU ELI TOIMIMISE LEPINGU ARTIKLI 107 LÕIKE 1 TÄHENDUSES

- (88) Meede kujutab endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, kui täidetud on kõik järgmised tingimused: meede a) annab abisaajale majandusliku eelise; b) seda annab riik või seda antakse riigi vahenditest; c) meede on valikuline; d) meetmel on mõju ühendusesisesele kaubandusele ja meede võib kahjustada konkurentsi ELis. Kuna kõik nimetatud tingimused peavad kumulatiivselt täidetud olema, keskendub komisjon hindamisel abisaajatele antud majandusliku eelise olemasolule.

Majandusliku eelise olemasolu

- (89) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses soositakse ettevõtjat, kui ta saab majandusliku eelise, mida ta muul viisil turutingimustes ei saaks. Seoses sellega on Euroopa Liidu Kohus konkreetsete juhtude asjus otsustanud, et liikmesriigi kehtestatud kohustuste täitmisel osutatavate teenuste eest makstavad tasud, mis ei ületa iga-aastaseid katmata kulusid ja mis on mõeldud tagama, et asjaomased ettevõtjad ei saaks kahjumit, ei kujuta endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, vaid on pigem hüvitus asjaomaste ettevõtjate poolt osutatud teenuste eest ⁽²¹⁾.
- (90) Täpsemalt elektrisektoris ei ole ka komisjon — oma ulatuslikus otsustuspraktikas ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 ja lõike 3 punkti c kohaldamisel seoses jaotusettevõtetele pandud kohustustega osta elektrit teatavatest energiaallikatest turuhinnast kõrgema hinnaga — asunud seisukohale, et ostukulude ja turuhinna vahe hüvitamine sisaldaks jaotusettevõtete jaoks kasulikku majanduslikku eelist. Sellistel juhtudel tegutsesid asjaomased ettevõtjad õigusaktidest tulenevate kohustuste raames vaid elektrisüsteemi vahendajatena ning neile hüvitati nende kulud ilma, et sellist hüvitamist oleks nähtud majandusliku eelisena, kuigi võiks väita, et õigusaktid võinuks kehtestada ostukohustuse ka ilma kulude hüvitamiseta.
- (91) Sama kehtib — konkreetsemalt elektri reguleeritud tariifidega tarnimise valdkonnas — seoses hüvitamisega, mille eesmärk on rahastada erinevust tulude ja elektri hulgiostmise kulude vahel nõuetelevastavate tarbijate poolt taotlevate reguleeritud tariifide puhul ⁽²²⁾. Sellest järeldub, et elektrisektoris ei tähenda jaotusettevõtetele elektri ostmise kulude hüvitamine tingimata majanduslikku eelist ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Väidetavat Hispaania jaotusettevõtetele reguleeritud tariifidega tarnimise kulude hüvitamist tuleb uurida nimetatud pretsedentide taustal.
- (92) Komisjoni ametlikku uurimist algatava otsuse esialgne järeldus oli, et majanduslik eelis võrreldes turutingimustega oli Hispaania jaotusettevõtete jaoks olemas tulenevalt kahest väitest. Esiteks said jaotusettevõtted väidetavalt reguleeritud tariifiga tarnimise tegevuselt garanteeritud kasumimarginaali. Teiseks suurendasid tariifid — ärgitades kasutajaid lülituma jaotusettevõtete poolt teenindatavale reguleeritud turule — väidetavalt jaotusettevõtete sissetulekut. Kõnealused väited võib võtta kokku ühe ettekujutusena, et jaotusettevõtete kasum suurenes 2005. aastal proportsionaalselt reguleeritud tariifidega elektri tarnimisega.
- (93) Kättesaadav kirjeldus Hispaania elektrisüsteemi kohta ning menetluse käigus antud teave, mis kajastub põhjendustes 16, 19, 20, 57 ja 58, ei toeta sellist arusaama. Kui ainult jaotamise eest saadav jaotusettevõtete tasu sisaldas 2005. aastal kasumimarginaali, siis reguleeritud tariifidega tarnimise eest said jaotusettevõtted ainult hüvituse oma kulude („tunnustamine“) eest ilma mingi kasumimarginaalita. Sarnaselt oli jaotusettevõtete tasustamine seoses nende ainult jaotamise tegevustega sõltumatu reguleeritud tariifidega klientide arvust või tariifidega müüdüd elektri kogusest ning seega ei oleks nende sissetulek suurenenud, kui neil oleks olnud suurem hulk reguleeritud tariifidega kliente.
- (94) Sellest tuleneb, et menetluse käigus kogutud teave ei toeta hinnangut, et elektri müük reguleeritud tariifidega suurendas 2005. aastal Hispaania jaotusettevõtete kasumeid, kuna nad teenisid garanteeritud kasumimarginaali.
- (95) Seoses küsimusega sellest, kas tarnekulude tunnustamine ja hüvitamine andis jaotusettevõtetele majandusliku eelise, mida nad ei oleks müüdü turutingimustes saanud, tuleb rõhutada, et tekkinud kulude tunnustamine sissenõudmisõiguste vormis, mis anti viiele ettevõtjale (Iberdrola, S.A., Unión Eléctrica Fenosa, S.A., Hidroeléctrica

⁽²¹⁾ Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-240/83 *Procureur de la République v Association de défense des brûleurs d'huiles usagées (ADBHU)* [1985], EKL 531, eriti lk 543–544 ja punkt 18.

⁽²²⁾ Komisjoni 12. juuni 2012. aasta otsus riigiabi SA.21918 (C 17/07) (endine NN 17/07) kohta, mida rakendas Prantsusmaa: reguleeritud elektritariifid Prantsusmaal, ELT C 398, 22.12.2012, lk 10, eriti punktid 30–37 ja 134–137.

del Cantábrico S.A., Endesa, S.A. ja Elcogás, S.A.) kuningliku dekreetseaduse 5/2005 artikliga 24, ei olnud tasu nende jaotustegevuse eest. Nagu põhjendustes 29 ja 30 juba selgitati, määrati asjaomased ettevõtjad nende olemasoleva õiguse alusel saada luhtunud kulude hüvitamist, võttes võib-olla arvesse nende tootmistegevust, mitte aga jaotustegevust reguleeritud tariifidega, kuigi Elcogás S.A., millel ei olnud ühtki tütarettevõtjat, ei tegutsenud 2005. aastal (ega hilisematel aastatel) jaotussektoris.

- (96) Teiseks — isegi kui eeldada, et sissenõudmisõiguseid, mis kajastavad viie eespool nimetatud ettevõtja kohustust eelrahastada 2005. aasta elektrisüsteemi puudujääki, võiks tõlgendada jaotuskulude hüvitamisena neljale ettevõtjale, kes tegutsesid jaotussektoris reguleeritud tariifide alusel, tuleks võtta arvesse tegelikke tingimusi, milles jaotusettevõtteid oli kohustatud oma täielikult reguleeritud tegevusega tegelema. Nagu juba põhjendustes 54–55 kirjeldati, ei saanud jaotusettevõtteid ei kasumit ega kahjumit, neil ei olnud võimalik valida, kuidas elektrit hankida, ei olnud võimalik valida kliente, määrata müügihinda ega pakkuda mis tahes lisateenuseid, mis annaksid kasumimarginaali. Jaotusettevõtetele endil ega ka vertikaalselt integreeritud kontsernidel, millesse nad kuulusid, ei olnud ei otsesest ega kaudset majandushuvi tegelemiseks elektri tarnimisega reguleeritud tariifide alusel. Vertikaalselt integreeritud kontsernil oleks pigem huvi teenindada lõppkasutajaid vabaturu tingimustel, kuna selliselt müügitel oleks tema tarneüksus saanud kasumit, mida aga ei saaks juhul, kui tema kasutajaid varustaks kontserni jaotusüksus reguleeritud tariifidega.
- (97) Eelnevast järeldub, et võrdlus vabaturu tingimustes tarnimisega ei võta arvesse erinevat juriidilist ja faktilist olukorda vabaturu tarnijate ja reguleeritud tariifidega jaotusettevõtete vahel. Kui riik võib põhimõtteliselt kehtestada elektrisüsteemi jaotusettevõtetele ostu- ja müügihinnad ja muud kauplemistingimused, ei tähenda see, et nende poolt kantavate kulude hüvitamine annaks neile majandusliku eelise, mida nad muidu turutingimustes ei saaks. Tegelikult ei jäta tariifide reguleerimine, millele lisandub tarnekohustus, vabadust otsustada tarne kõige põhilisemate tegurite nagu hindade ja koguse üle. Mitte ainult hüpoteetilistes turutingimustes, s.o regulatiivsete piirangute puudumisel seoses selliste põhiliste parameetritega, oleks jaotusettevõtetele võimalik küsida lõppkasutajatelt palju kõrgemat, kulusid katvat tariifi. Peale selle, mis veelgi tähtsam, on Hispaania 2005. aasta elektrisüsteemis, nagu igas elektrisüsteemis, jaotusettevõtte — või intensiivsete energiakasutajate kõrgepinge võrgu operaator — lihtsalt vahendaja, kes ühendab kasutaja füüsiliselt võrku, mis on elektri tarneks vajalik tingimus. Kui arvestada, et hüpoteetiline alternatiivne jaotusvõrk Hispaanias 2005. aastal puudus, määrati asjaomased jaotusettevõtteid, kes varustasid nii vabaturgu kui ka reguleeritud turgu. Jaotusettevõtteid täidavad hädavajalikku ülesannet, kuna nad muudavad elektri tarnimise võimalikuks, olenemata spetsiifilisest regulatiivkorrast või poliitikast või sellest, kas tarnimist valitsevad konkurentsitingimused tuginevad turumehhanismidele või regulatsioonile.
- (98) Reguleeritud tariifide süsteemis — nagu Hispaania 2005. aasta süsteem — ning tavapärase tegevuse käigus tasakaalustatakse ühe aasta süsteemi koguarvepidamise vahendite puudujääk tavaliselt järgmisel aastal kõrgemate lõppkasutajatelt küsitavate tariifide ja/või juurdepääsu tasudega, samas kui kulude vähenemine võib tuua kaasa ülejäägi, võimaldades edaspidi madalamaid tariife või tasusid. Kuna aga konkreetseid tulude kategooriaid kuludele eraldatud ei ole, ei pruugi tulude ja/või kulude suurenemine (vähenemine) tuua kaasa vastavat puudujääki või ülejääki, mis tooks jaotusettevõtetele kasu. Nagu põhjenduse 27 joonisel 1 kirjeldati: kuigi enamikul 2005. aasta kuudel olid reguleeritud tariifidesse arvestatud energiahinnad üldiselt hulgituru hindadest madalamad, oli näiteks ajavahemikul 2006. aasta novembrist 2007. aasta detsembrini olukord vastupidine, ilma et see kajastuks jaotusettevõtete reguleeritud tariifidega tarnimise tegevuse kasumi kasvus. See on kooskõlas süsteemi reguleeritud olemusega, mille järgi jaotusettevõtteid ei peaks kandma ei täielikult ega osaliselt süsteemi kulude ja tulude vahelise puudujäägi kulusid, nii nagu nad ei saa sellest tegevusest kunagi ka kasumit, ning igasugune elektri reguleeritud tariifidega müümisest tulenev ülejääk kasutatakse süsteemi kulude katmiseks.
- (99) Jaotusettevõtteid toimisid elektrisüsteemi finantsvahendajatena selles mõttes, et nad koondasid kõiki finantsvooge — nii sissetulevaid (reguleeritud tulu tariifidest ja juurdepääsu tasudest) kui ka väljaminevaid (kõik süsteemi üldkulud). Elektrisüsteemi reguleeritud tulud ja kulud 2005. aastal, mida kirjeldatakse põhjendustes 19, 20 ja 28, hõlmavad väga mitmesuguseid turupõhiseid ja poliitikast tulenevaid reguleeritud kulusid, näiteks elektri hankimise kulusid muu hulgas taastuvatest allikatest, täiendavaid elektritootmise kulusid Hispaania saartel ning transpordi- ja jaotuskulusid jmt, ilma et konkreetseid tulud oleks eraldatud konkreetsetele kuludele. Reguleeritud tulud ei läinud kunagi jaotusettevõtete omandisse, välja arvatud ainult jaotuse eest saadava tasuga, mille nad said endale pärast kõigi teiste süsteemi kulude mahaarvestamist.

- (100) Igasugune kontode puudujääk, nagu näiteks see, mis tekkis 2005. aastal, ilmneks seega olenemata selle põhjustest jaotusettevõtete kontodele, ilma et neil oleks mingit võimalust otsustada reguleeritud tulude ja kulude taseme või konkreetsete kulude rahastamise üle konkreetsete tulude abil. Nagu põhjenduses 28 nimetatud arvudest nähtub, olid 2005. aastal elektrisüsteemi transpordi- ja jaotuskulud 4 410 miljonit eurot, mis on kooskõlas sama kategooria kuludega aastatel 2004 ja 2006. Seega ei ole jaotusettevõtete kulude suurusel seost 2005. aasta puudujäägi suurusega.
- (101) Seetõttu ei näi 2005. aasta puudujäägi klassifitseerimine „jaotusettevõtete kahjumina” õigustatud, kuna puudujääk ei ole omistatav jaotusettevõtete poolsele meetmele, vaid pigem regulatiivsetele sätetele, millega on kehtestatud lõppkasutajate õigus saada varustatud reguleeritud tariifide eest, ning teatavas ulatuses regulatiivsetele ja poliitilistele valikutele, mis on tehtud näiteks taastuvatest energiaallikatest ja koostootmisest saadava elektritootmise toetamiseks. Sellest järeldub, et elektrisüsteemi arvepidamise puudujäägi rahastamine põhjendustes 29 kuni 32 kirjeldatud mehhanismide kaudu ei ole mitte meetod jaotusettevõtete konkreetsete kahjumite, vaid süsteemi üldise kahju heastamiseks. Ilma 2005. aasta 3 811 miljoni euro suuruse puudujäägi tunnustamise ja selle eelrahastamiseta viie peamise elektrikommunaalettevõtja poolt oleks tegelikult olnud võimatu maksta süsteemi edastamis- ja jaotuskuludid, mida tehti kõigi kasutajate huvides olenemata reguleeritud või vabaturust.
- (102) Ametlikus uurimises ei tuvastata jaotusettevõtete kasuks eelist loovate muude elementide olemasolu. Jaotusettevõtted kandsid kogu madalate reguleeritud tariifide kasulikkuse üle lõppkasutajatele ega saanud mingit kasumit müügil ega mingit kasu kasutajate naasmisest reguleeritud turule. Sellest järeldub, et rahalisest vaatepunktist oli Hispaania jaotusettevõtete positsioon täielikult võrreldav süsteemi vahendaja positsiooniga. Selles mõttes ei ole Hispaania elektrisüsteemi raames 2005. aastal reguleeritud elektritariifide alusel elektri tarnimise kulude tunnustamine põhimõtteliselt erinev elektri ostmise kulude hüvitamisest, mida komisjon ei klassifitseerinud riigiabina ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses — nii seoses teatavatest allikatest ostetava elektriga (põhendus 90) kui ka hulгимüügi elektriga reguleeritud tariifidega tarnimiseks (põhendus 91).
- (103) Kuigi menetluse algatamise otsus ei ole suunatud vertikaalselt integreeritud ettevõtjatele, millesse jaotusettevõtted kuuluvad, ja mis on raamatupidamislikult ja juriidiliselt osaliselt lahutatud, hindas komisjon — et käsitleda Céntrica väiteid — ka seda, kas sellised üksused oleks võinud saada kaudset eelist, mis võib osutada riigiabiks. Nimelt väitis Céntrica, et elektri jaemüügi alal (tarneüksuse kaudu) vabaturul tegutsevad integreeritud ettevõtjad said vältida kahjumit, ärgitades kasutajaid hakkama kasutama oma jaotusüksust. Samuti väitis Céntrica, et integreeritud ettevõtjasse kuuluval tootjal oli stiimul hoida hulгимüügi hinda kõrgel, kuna integreeritud ettevõtja jaotusüksus oleks (reguleeritud tariifiga müües) kahjumi vastu kaitstud.
- (104) Komisjon ei ole suutnud tuvastada majandusliku eelise olemasolu, mis tuleneks sellest, et elektrikasutajad valivad tarnijate asemel jaotusettevõtete teenuse. Majanduslikult ei loonud tarneüksuselt jaotusüksusele üleminek kasumit, vaid hoidis ainult nelja integreeritud kontserni (Iberdrola, S.A., Unión Eléctrica Fenosa, S.A., Hidroeléctrica del Cantábrico S.A. ja Endesa, S.A.) tarneüksuste puhul ära kahjumi; Elcogás tegutses ainult elektri tootmissektoris. See aga ei saa tähendada eelist ülejäänud nelja vaadeldava äriühingu puhul, kuna tarneüksused oleks saanud vältida kõnealuseid kahjumeid igal juhul lihtsalt tarnelepingute lõpetamise teel. Seetõttu ei loonud süsteem tarneüksuste jaoks mitte eelist, vaid karistuse: nad kaotasid kliente. Süsteem oli ka jaotusettevõtete jaoks rahaliselt neutraalne (vt eespool selgitatud põhjused). Tootjad omalt poolt oleksid müünud oma elektri niikuinii hulgiturul.
- (105) Seoses tootjate väidetava stiimuliga hoida hulгимüügi hindu kõrgel tuleks märkida, et kuigi Hispaania ametiasutuste loodud turukeskkond võis väidetavalt luua tootjatele stiimuli hindade tõstmiseks, ei toonud tariifid ise kaasa suuremaid hulгимüügi hindu. Hindade tõstmiseks oleks tegelikult tootjate poolt olnud vaja keerukaid strateegiaid ja konkurentsivastast käitumist. Tuvastatud ei ole ühtki otsest või tajutavat põhjuslikku seost tariifide ning võimaliku kunstliku hulгимüügi hindade tõstmise vahel; see jääb tõestamata teoreetiliseks hüpoteesiks.

- (106) Samuti kaalus komisjon võimalust, et süsteem, sundides vabaturu konkurente elektriturult välja, võis anda turgu valitsevatele kontsernidele eelise, suurendades ja „kujundades ümber” nende turuosa nii, et see kaldus nelja vertikaalselt integreeritud kontserni puhul langema laias laastus kokku iga kontserni jaotusvõrgu suurusega. Ka seda hüpoteetilist eelist ei suudetud järgmistel põhjustel tuvastada.
- Esiteks ei olnud võimalik „kliente” sama kontserni piires „ümber paigutada”. Endesa tarneüksuse poolt teenindatav tarbija piirkonnas, kus kohalik jaotusettevõtte on Iberdrola, ei saanud minna üle Endesa jaotusüksusele, vaid ainult Iberdrola omale. Pealegi tõi selline üleminek reguleeritud turule integreeritud ettevõtjate jaoks kaasa netokulu, kuna see suurendas puudujääki, mida nad pidid ebasoodsatel tingimustel rahastama.
 - Teiseks ei teeninud kontsernid jaotusettevõtete poolt müügil mingit kasumit. Seetõttu ei saanud võimalik kasu, mis tuleneb suuremast turuosast, tuua kasumit 2005. aastal (uurimisega hõlmatav aasta), vaid alles hilisematel aastatel, kui vabatürg oli jälle elujõuline. Selle eelise realiseerumiseks oleks kontserni jaotusüksuse poolt teenindatavad kasutajad pidanud lülituma tagasi kontserni tarneüksusele. Selles etapis oleks aga tarnija vahetamist kaalunud klient olnud vaba valima kõigi Hispaania turul tegutsevate tarnijate vahel. Seetõttu ei tuvastanud komisjon konkreetse eelise olemasolu seoses pelga suurema turuosa hoidmisega kontsernide poolt uurimisega hõlmataval perioodil.
 - Vastupidi, integreeritud kontsernide jaoks tekkis objektiivne trahv: kohustus rahastada puudujääki tingimustel, mis ei olnud tasuvad, kuna sissenõudmisõigustega saadud intressimäär oli adekvaatsest turumäärast madalam ning seega teostati sissenõudmisõiguste väärtpaperistamine arvatavalt väiksema tasu eest kui oleks saadud turumäära rakendamisel.
- (107) Eespool kirjeldatud alusel tegi komisjon järelduse, et selles osas, mis käsitleb äriksutajate varustamist, ei andnud Hispaanias 2005. aastal kehtestatud regulatsiooni süsteem otsest ega kaudset majanduslikku eelist ei jaotusettevõtetele ega integreeritud kontsernidele, millesse nad kuulusid.
- (108) Seoses Céntrica väitega, et süsteem tegi jaotusettevõtete ja vabaturu tarnijate vahel diskrimineerivalt vahet, juhib komisjon tähelepanu asjaolule, et diskrimineerimine saab esineda siis, kui isikuid, kes on samas faktilises või juriidilises olukorras, koheldakse erinevalt, või vastupidi, erinevas faktilises või juriidilises olukorras isikuid koheldakse samamoodi.
- (109) Esiteks on väide ilmselt alusetu Elcogás S.A. puhul, kellele anti sissenõudmisõigused hoolimata sellest, et ta ei tegutsenud jaotussektoris. Teiseks ei ole ülejäänud nelja määratud äriühingu — Iberdrola, S.A., Unión Eléctrica Fenosa, S.A., Hidroeléctrica del Cantábrico, S.A., ja Endesa, S.A. — puhul tõestatud, et neile oleks makstud hüvitist nende tegevuse eest elektrit reguleeritud tariifidega tarnivate jaotusettevõtetenä, nagu selgitatakse ka põhjenduses 30. Kolmandaks ei olnud Hispaania elektrisüsteemis jaotusettevõtted ja vabaturu tarnijad niikuinii samas faktilises ja juriidilises positsioonis. Elektri reguleeritud tariifidega tarnimise kohustust täideti seadusandlike piirangute tingimustes, mis panid jaotusettevõtted toimima pelkade finants- ja tarnevahendajatena, kes rakendasid õigusaktide sätteid, samas kui vabaturu tingimustel tarnimine oli täielikult liberaliseeritud tegevus. Seetõttu ei saa Céntrica poolt vaidlustatud kohtlemise erinevus olla diskrimineerimine hoolimata asjaolust, et reguleeritud tariifide tase võis olla liberaliseerimisprotsessile kahjulik. See aga ei olnud jaotusettevõtetele ebaseadusliku riigiabi andmise tagajärg.

JÄRELDUS

- (110) Komisjoni menetluse algatamise otsuses väljendatud kahtlused lükkati ametliku uurimise käigus ümber. Komisjon on veendunud, et elektri jaotusettevõtetele seoses nende keskmise suurusega ja suurtele ettevõtjatele reguleeritud tariifidega elektri tarnimise tegevusega tekkinud kulude tunnustamine Hispaania poolt ei andnud jaotusettevõtetele majanduslikku eelist ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (111) Kuna ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kriteeriumid on kumulatiivsed, puudub vajadus teiste kriteeriumide kontrolliks. Seetõttu järeldab komisjon, et meede ei ole riigiabi elektri jaotusettevõtete kasuks. Käesolev järeldus seondub kaebuse esitaja poolt hõlmatud olukorra ja ajaperioodiga, piiramata võimalust, et komisjon uurib Hispaania poolt pärast 2005. aastat võetud meetmeid.

ON VÕTNUD VASTU KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Elektri jaotusettevõtetele seoses nende keskmise suurusega ja suurtest ettevõtetest lõppkasutajatele reguleeritud tariifidega elektri tarnimise tegevusega 2005. aastal tekkinud kulude tunnustamine Hispaania Kuningriigi poolt sissenõudmisõiguste vormis, mis anti kuningliku dekreetseadusega 5/2005 äriühingutele Iberdrola, S.A., Unión Eléctrica Fenosa, S.A., Hidroeléctrica del Cantábrico, S.A., Endesa, S.A. ja Elcogás, S.A., ei ole riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Artikkel 2

Otsus on adresseeritud Hispaania Kuningriigile.

Brüssel, 4. veebruar 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA